

במשנה ולא בברייתא שהיו אמוראים וכ"ש לריב"ל, אך קשה לרש"י כיון שהוזכר במשנה ובברייתא מוכח ודאי שהיה תנא, ומהא דאמרינן שמעתתא לא אמר ל"ק דר' יוחנן לא היה מחזיקו לתנא וכו', וזה נ"ל נכון להרמב"ם שמנאו במגין התנאים וכו', ולדעת רש"י צ"ל תדי ריב"ל הו' חד תנא אחד אמורא עכ"ל בקצור, והנה הרב ז"ל משוי פלוגתא בין הרמב"ם ורש"י ולבסוף נרחק דתרי ריב"ל הו' ואינו מן הישוב, ולי הדל הנה נכון לאשווי הרמב"ם ורש"י דהרמב"ם הוא היה מונה התנאים שנזכרו במשנה ושפיר כתב ריב"ל במגני התנאים שהוזכרו במשנה ויציבא מילתא ומהימן דריב"ל קשיש ובצד מה תנא שהוזכר במשנה, ומ"ש רש"י שאינו תנא היינו לאותובי לאמורא מיניה וזה מוכרח דעינינו הרואות דכמה זימנין אנשכחן דפליגי אמוראי עליה וגם הרמב"ם מודה בהכי ע"ש.

(ב) והנה לד' הגחיד"א ז"ל לד"ה לא הי' רק ריב"ל א' ותנא הוא ופליג על תנא אחד כיון שהוזכר במשנה ובברייתא ומ"מ הוא ג"כ אמורא לענין זה דאמורא אחד יכול לחלוק עליו, ותמיהני על מרן החיד"א ז"ל שלא העיר מרש"י נדה כ"ו ע"א ד"ה אמר אביי שכו' בתוה"ד ור' חייא תנא ואמורא הוא והיכא דאמר מנפשיה בלשון מימרא הויא שמעתא עכ"ל.

וע"ש ביוסף אומץ שכו' דנעלם מהרב מהר"א נחום כמה ברייתות שהוזכרו בהם דב ור"ח ע"ש באדוזה, ונעלם ממנו במכתה"ר דברי היד מלאכי בכלל תקנ"ג שהשיג על היבין שמועה במ"ש דר"ח ור' אושע' אינם תנאים שהרי לא הזכירו לא במשנה ולא בברייתא והוא תביא כמה ברייתות שהוזכרו בהם ד"ח ור"א וגם רב הוזכר לד' כמה גדולי עולם בברייתא ואח"כ כ' שם הי"מ ודע דאע"ג דמצינו שרב ור' חייא הזכירו בברייתא כמדובר עכ"ז כתב רש"י בפ' המפלת כ"ו א' ד"ה אמר אביי דר' חייא הוא תנא ואמורא והיכא דאמר מנפשיה בלשון מימרא הויא שמעתא וכי"כ בס'

וגרסינן בגמ' ואף ד' אושעיא סבר מטמא למפרע מדרבנן דתני ד' אושעיא אבל זב שראה כו', והיינו דאף שהברייתא נאמרה סתם בכ"ז נאמר ע"ז ואף ד' אושעיא סבר ע"ש, ובהגהות כתב דברבינו חננאל איתא ודייקינן מדתני ד' אושע' זב שראה וכו' הרי כמו שכתבתי ע"ש, וראה היטב מ"ש בזה לעיל, ודד"ק.

דאה בס' ארעא דישראל מע' רי"ש שכ' וז"ל רב תנא הוא ופליג, אפ"ה אנשכחן דמקשינן ל' מדברי ר' יוחנן, מעילה ט"ז ובתוס' ד"ה וקלסיה וד"ק עכ"ל.

סימן כז. ר' יהושע בן לוי אי תנא הוא ופליג ואי תרי ריב"ל הוו.

(א) ראה בשו"ת יוסף אומץ (להגחיד"א ז"ל) סי' מ"ו בענין ריב"ל אם הוא תנא או אמורא שכ' דכבר נודע דנזכר סוף המשנה אריב"ל עתיד הקב"ה ומשי"ה מנאו הרמב"ם בכלל התנאים בהקדמתו לפה"מ וגם נזכר בפ' שנו חכמים והוא ברייתא, אמנם רש"י פ"ב דנדה כתב דהוא אמורא, ונראה דמר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי דרש"י לא יכחיש דנזכר סוף משנה ובברייתא ובודאי דבצד מה חשוב תנא וכמ"ש הרמב"ם דמנאו בכלל התנאים, ברם כוונת רש"י דאין לו כח לאותוביה מיניה לאמורא והאמורא יכול לחלוק עליו כאלו הוא אמורא אחד, ובוזה יודה גם הרמב"ם, ובהכי לא פליגי רש"י והרמב"ם, ושוב הביא דברי מורינו הרב מהר"א נחום ז"ל שכ' וז"ל כ' הר"מ שריב"ל היה תנא כי מצאנו לו בברייתא פרק שנו חכמים גם הזכיר סוף משנה, ואף לרש"י שכ' פ' כל היד גבי הא דא"ר יוחנן בג' מקומות הלכו חכמים אחר הדוב ועשאו כודאי ופרכינן והא איכא הא דאריב"ל ומשני דמתניתא אמר שמעתתא לא אמר ופרש"י שמעתתא ריב"ל אמורא הוה וכו' נראה דמ"מ היה לו כח לחלוק על התנאים כרב ור' חייא אעפ"י שהם לא הזכירו לא